

Με τους 138 βουλευτές που η Ένωση Κέντρου διέθετε το 1963, ο Γεώργιος Παπανδρέου έπρεπε να στηριχτεί στην ανοχή της ΕΡΕ ή στις ψήφους της Αριστεράς. Θεώρησε πως το πρώτο θα ήταν αιχμαλωσία, ενώ το δεύτερο θα δικαίωνε αυτούς που μιλούσαν για λαϊκό μέτωπο. Στις 24 Δεκεμβρίου 1963, παραιτήθηκε. Ξαναγύρισε θριαμβευτής πρωθυπουργός με 53% και 171 έδρες έναντι 107 του συνασπισμού ΕΡΕ - Προοδευτικών και 22 της ΕΔΑ, αποτέλεσμα των εκλογών που έγιναν στις 16 Φεβρουαρίου 1964. Μέσα στη γενική ευφορία της εποχής, κανένας δεν μπορούσε να φανταστεί ότι θα περνούσαν δέκα χρόνια, εννιά μήνες και μια μέρα, ώσπου να ξαναδεί ο τόπος εκλογές.

Μόλις 18 μέρες μετά τον εκλογικό θρίαμβο της Ένωσης Κέντρου, στις 16 Μαρτίου 1964, πέθανε ο βασιλιάς Παύλος και τον διαδέχτηκε ο γιος του, Κωνσταντίνος. Αρχισε ένας καβγάς γύρω από το αν η Φρειδερίκη θα ονομαζόταν στο εξής βασιλομήτωρ ή βασίλισσα μήτηρ. Συνεχίστηκε με το αν ο στρατός ανήκε στον βασιλιά ή στο κράτος και κορυφώθηκε με το αν ο υπουργός Εθνικής Άμυνας μπορούσε να αντικατασταθεί ή όχι. Μια σκευωρία εξυφάνθηκε, γύρω από την υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ.

Πέρα απ' όλα αυτά, η υπόθεση της Κύπρου οξυνόταν, καθώς γινόταν φανερό ότι το νεαρό κράτος δεν μπορούσε να λειτουργήσει, έτσι όπως είχε κατασκευαστεί. Οι Αμερικανοί πίεζαν για ελληνικές υποχωρήσεις και δημιουργία διζωνικής ομοσπονδίας. Τον Ιούνιο του 1964, ο Γεώργιος Παπανδρέου βρέθηκε στην Ουάσινγκτον, προσκεκλημένος του προέδρου Λίντον Τζόνσον. Άντεξε στις πιέσεις, σε σημείο που οι «Τάιμς της Νέας Υόρκης» έγραψαν ότι «Ο Τζόνσον ηττήθηκε από τον Γ. Παπανδρέου». Ο Έλληνας πρωθυπουργός δεν είχε αυταπάτες. Σε στενό συνεργάτη του είπε:

«Δε θα μου το συγχωρήσει. Θα το πληρώσω».

Τον Αύγουστο, μαθεύτηκε, τι ακριβώς επεδίωκαν οι Αμερικανοί, καθώς «διέρρευσε» το πολύκροτο «σχέδιο Ατσεσον»: Διχοτόμηση της Κύπρου με διπλή ένωση. Τον Σεπτέμβριο, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος παντρεύτηκε την πριγκίπισσα Άννα Μαρία. Τον επόμενο χρόνο, εξανάγκασε τον Γ. Παπανδρέου να παραιτηθεί. Ήταν 15 Ιουλίου 1965 και άρχιζε η περίοδος της αποστασίας με μοχλό τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη. Στις 17, ορκίστηκε πρωθυπουργός ο Γεώργιος Αθανάσιος Νόβας. Καταψηφίστηκε στις 4 Αυγούστου. Στις 20, ορκίστηκε ο Ηλίας Τσιριμώκος. Καταψηφίστηκε. Στις 17 Σεπτεμβρίου, ορκίστηκε ο Στέφανος Στεφανόπουλος. Πήρε ψήφο εμπιστοσύνης αλλά, τον Δεκέμβριο του 1966, ανατράπηκε από την ΕΡΕ. Ορίστηκε υπηρεσιακή υπό τον Ιωάννη Παρασκευόπουλο που ορκίστηκε στις 22 του μήνα και ανατράπηκε στις 3 Απριλίου 1967. Πρωθυπουργός ορκίστηκε ο Παναγιώτης

Κανελλόπουλος. Μόλις 18 ημέρες αργότερα, κατέβηκαν τα τανκς. Αρχίζει η μακριά νύχτα της δικτατορίας της 21ης Απριλίου.

Η χούντα των συνταγματαρχών κατέρρευσε στις 23 Ιουλίου 1974. Στις 2 τα ξημερώματα, 24 του μήνα, επέστρεψε στην Ελλάδα ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Επανέφερε το Σύνταγμα του 1952 (με τα πολιτειακά άρθρα σε αναστολή), νομιμοποίησε το ΚΚΕ, έθεσε την Ελλάδα έξω από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ και, στις 14 Οκτωβρίου, ίδρυσε τη Νέα Δημοκρατία. Την ίδια μέρα, ιδρύθηκε και η Ενωμένη Αριστερά (ΚΚΕ, ΚΚΕ εσωτ., ΕΔΑ). Τρεις μέρες νωρίτερα, είχε ιδρυθεί και επίσημα το ΠΑΣΟΚ, ενώ πέντε ημέρες αργότερα δημιουργήθηκε η Ένωση Κέντρου - Νέες Δυνάμεις, που μετονομάστηκε το 1976 σε ΕΔΗΚ. Οι εκλογές έγιναν στις 17 Νοεμβρίου, πρώτη επέτειο της σφαγής στο Πολυτεχνείο.

(Εικόνες, 16.9.2007) (τελευταία επεξεργασία, 8.7.2009)